2. Om een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking te vormen is het voldoende dat een nationale maatregel al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel de importen tussen de Lid-Staten kan belemmeren.
3. Een zonder onderscheid op nationale en geïmporteerde produkten toepasselijke maximumprijs vormt weliswaar op zichzelf geen maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking, doch kan wel een dergelijke werking krijgen bij vaststelling op een zodanig peil dat de afzet van geïmporteerde produkten hetzij onmogelijk, hetzij moeilijker wordt dan die van nationale produkten. Een maximumprijs, althans voor zover deze van toepassing is op geïmporteerde produkten, vormt derhalve een maatregel van gelijke werking als een kwantatieve beperking, met name wanneer die prijs op een zó laag peil wordt vastgesteld dat — gezien de algemene situatie van geïmporteerde produkten in vergelijking met die van nationale produkten — handelaren die het produkt in de betrokken Lid-Staat wensen in te voeren, dit slechts met verlies zouden kunnen doen.
4. Voor zover een eenzijdig door een Lid-Staat vastgestelde maximumprijs onverenigbaar zou zijn met artikel 30 van het Verdrag of met de landbouwbepalingen van de Gemeenschap, kan de betrokken Lid-Staat zich ter rechtvaardiging van deze vaststelling niet beroepen op artikel 103 van het Verdrag, noch op de noodzaak de economie tegen speculaties te beschermen, noch op een wijziging van de economische situatie in de suikersector.

In de gevoegde zaken 88 tot en met 90-75, betreffende verzoeken aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het Tribunale amministrativo regionale del Lazio in de aldaar aanhangige gedingen tussen

— SOCIETÀ SADAM, SOCIETÀ CAVARZERE PRODUZIONI INDUSTRIALI, SOCIETÀ GENERALE DI ZUCCHERIFICI, SOCIETÀ ITALIANA PER L'INDUSTRIA DEGLI ZUCCHERI EN ERIDANIA ZUCCHERIFICI NAZIONALI (zaak 88-75)

— SOCIETÀ FONDIARIA INDUSTRIALE ROMAGNOLA (zaak 89-75)

— SOCIETÀ ROMANA ZUCCHERO, SOCIETÀ AGRICOLA INDUSTRIALE EMILIANA AIE, SOCIETÀ ZUCCHERIFICIO E RAFFINERIA DI MIZZANA EN SOCIETÀ FONDIARIA INDUSTRIALE ROMAGNOLA (zaak 90-75)

en

— COMITATO INTERMINISTERIALE DEI PREZZI EN DE MINISTER VAN INDUSTRIE, HANDEL EN AMBACHT (zaken 88 en 90-75)

— MINISTER-PRESIDENT EN DE MINISTER VAN INDUSTRIE, HANDEL EN AMBACHT (zaak 89-75)

om een prejudiciële beslissing inzake de uitlegging van het EEG-Verdrag, in het bijzonder van de artikelen 3, 5, 30, 34, 35 tot en met 40 en 103, alsmede

van 's Raads verordening nr. 1009/67/EEG, van 18 december 1967, houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector suiker (PB 380, blz. 1),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE

samengesteld als volgt: R. Lecourt, President, H. Kutscher, Kamerpresident, A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, M. Sørensen, A. J. Mackenzie Stuart en A. O'Keeffe, Rechters,

Advocaat-Generaal: G. Reischl
Griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat het verwijzingsvonnis, het procesverloop en de krachtens artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — Feiten en procesverloop

1. Op 20 februari 1974 nam het „Comitato Interministeriale dei Prezzi" (hierna te noemen „CIP") besluit nr. 9/1974 (Gazzetta Ufficiale nr. 52 van 23. 2. 1974, blz. 1375). In het eerste artikel van dit besluit werd onder andere een bedrag van 17,50 lire per kg vastgesteld als „maximumvergoeding voor de verpakking van suiker, aangeboden in dozen of pakken van een halve kg, een kg en twee kg" („compenso massimo per il confezionamento dello zucchero in astucci o pacchi ..."). In het tweede artikel werden voor het gehele nationale grondgebied, met werking vanaf de bekendmaking van het besluit, de maximum detailhandelsprijzen voor bepaalde categorieën binnen- of buitenlandse suiker vastgesteld op:

— 255 lire per kg voor geraffineerde griessuiker in papieren zakken van 50 kg;
— 275 lire per kg voor geraffineerde suiker in dozen of pakken van een kg, een halve kg of 2 kg.

Op 28 juni 1974 nam het CIP besluit nr. 28/1974 (Gazzetta Ufficiale, nr. 171 van 2. 7. 1974, blz. 4463). „Gelet op de door de Gemeenschapsbepalingen vastgestelde verhogingen en op de marktsituatie" werden in het eerste artikel de bovengenoemde maximumprijzen per 1 juli 1974 verhoogd tot 355, respectievelijk 375 lire per kg. In artikel 2 werd het bovengenoemde bedrag van 17,50 lire per kg, dat was vastgesteld in besluit nr. 9/1974, bevestigd. In artikel 3 werden de „globale

maximumvergoedingen voor de distributie van suiker in groot- en detailhandel" („compensi massimi complessivi per la distribuzione dello zucchero all'ingrosso e al dettaglio"), vastgesteld op 25,70 lire per kg voor de verkoop van losse suiker, respectievelijk op 26,70 lire per kg voor het in dozen of pakken aangeboden produkt, waarbij werd gepreciseerd dat deze vergoedingen in bovengenoemde prijzen waren begrepen.

In besluit nr. 39/1974 van het CIP van 13 augustus 1974 (Gazzetta Ufficiale, nr. 214 van 16. 8. 1974, blz. 5460) werden de componenten genoemd waaruit de bij besluit nr. 28/1974 vastgestelde maximumprijzen, waaronder bepaalde belastingen en heffingen, bestonden.
Hiervoor werden de volgende prijzen vastgesteld:
— maximumprijs franco fabriek: 323,30 lire per kg;
— maximumprijs franco groothandelsdepot op het hele nationale grondgebied: 329,30 lire per kg;
— maximumvergoeding voor de distributie in groot- en detailhandel: 25,70 lire per kg.

Bovengenoemde besluiten werden intussen door nieuwe vervangen.

2. A — Verzoeksters in het hoofdgeding hebben bij het Tribunale amministrativo regionale del Lazio beroep ingesteld, strekkende tot nietigverklaring:
— in de zaken 88 en 90-75: van besluiten nrs. 28/74 en 39/74 alsmede van „de maatregelen [van het CIP] tot eventuele bekrachtiging van die besluiten (om dringende redenen door de „Giunta" genomen)";
— in de zaak 89-75: van besluit nr. 9/74.

Tot staving dezer beroepen werd door de vennootschappen met name betoogd dat de betrokken besluiten onverenigbaar waren met het EEG-Verdrag en met de Gemeenschapsverordeningen betreffende de gemeenschappelijke ordening van de suikermarkt.

B — Bij gelijkluidende beschikkingen van 16 juni 1975, besloot de nationale rechter het Hof te verzoeken om ... „in het licht van artikel 3 sub d, artikel 5, tweede alinea, de artikelen 34, 35, 38 lid 2, 39 sub c tot en met e, en 40, lid 4, van het Verdrag uitspraak te doen:

a) over de al dan niet uitsluitende bevoegdheid van de Europese Economische Gemeenschap om bindende regels te geven betreffende de suikerprijzen en over de uitoefening van deze bevoegdheid door middel van verordening nr. 1009/67/EEG en de daaropvolgende uitvoeringsbepalingen;

b) over de rechtmatigheid van eenzijdige handelingen van een Lid-Staat in de betrokken sector, gelijk de onderhavige maatregel, waardoor hoofdzakelijk de maximum verkoopprijs — alleen voor het nationale grondgebied — wordt bepaald, in verband met de conjunctuurpolitiek en met artikel 103 van het Verdrag;

c) over de verenigbaarheid met het in artikel 30 van het Verdrag neergelegde beginsel van het vrije verkeer van goederen binnen de gemeenschappelijke markt en met het verbod om de nationale markten te isoleren van de verkoopregeling voor het produkt tegen een, alleen voor het nationale grondgebied opgelegde maximumprijs, welke tot in componenten is bepaald, welke regeling de verwezenlijking van die gemeenschappelijke markt belemmert, wanneer zij bij wijze van uitzondering gerechtvaardigd is door de noodzaak de economie tegen speculaties te beschermen en de vereiste voorziening te garanderen, in verband met de radicale wijziging van de omstandigheden waarop de communautaire regeling berust, als gevolg van de deficitaire produktie in de Gemeenschap en de verdubbeling van de wereldmarktprijs van het produkt."

3. De verwijzingsbeschikkingen zijn op 8 augustus 1975 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Overeenkomstig artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut zijn schriftelijke opmerkingen ingediend door de vennootschappen Eridania en Generale di Zuccherifici (verzoeksters in het hoofdgeding in de zaak 88-73), door de vennootschap Fondiaria Industriale Romagnola (verzoekster in het hoofdgeding in de zaken 89-75 en 90-75), door de venoootschap Romana Zucchero (verzoekster in het hoofdgeding in de zaak 90-75), door de Italiaanse Regering en door de Commissie. De regering van het Verenigd Koninkrijk heeft verwezen naar de opmerkingen die zij heeft ingediend in de zaak 65-75 (Tasca).

Bij beschikking van 12 november 1975 heeft het Hof de zaken gevoegd voor de mondelinge behandeling.

Het Hof heeft, op rapport van de Rechter-Rapporteur en gehoord de Advocaat-Generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan. Wel heeft het Hof besloten aan bovengenoemde verzoekster in het hoofdgeding de tekst te doen toekomen van de vragen die het in de zaak 65-75 (Tasca) aan de Italiaanse Regering en aan de Commissie heeft gesteld, evenals de tekst van de door hen gegeven antwoorden.

II — Opmerkingen ingediend krachtens artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut

1. Algemene opmerkingen

De *Britse Regering* is van mening dat de door de nationale rechter voorgelegde vragen moeten worden bezien in het licht van het feit dat de betrokken besluiten van het CIP deel uitmaakten van de bestrijding van de stijging der prijzen, die zeer dringend is wanneer het gaat om produkten ter voorziening in de eerste levensbehoeften, zoals een groot aantal voedingsprodukten.

Al zijn alle Lid-Staten het eens over de noodzaak om de inflatie te bestrijden, zij zijn er tot nu toe niet in geslaagd om hun economieën zodanig te coördineren dat de te treffen anti-inflatiemaatregelen van staat tot staat min of meer analoog kunnen zijn. De Raad heeft in een aantal resoluties vastgesteld dat de Lid-Staten verplicht zijn ervoor te zorgen dat hun inspanningen op elkaar zijn afgestemd en elkaar wederzijds versterken. De Raad neemt aan dat in een bepaald land van de Gemeenschap genomen maatregelen sterk kunnen doorwerken in andere landen, en heeft „de specifieke en veranderlijke aard van het inflatieprobleem in de gehele Gemeenschap („the specific and changing nature of the inflation problem throughout the Community") erkend.

Indien de Lid-Staten over geen enkele mogelijkheid tot interventie in de prijsvorming beschikken zouden zij niet kunnen voldoen aan de verplichtingen die artikel 104 van het Verdrag hen oplegt, namelijk „het evenwicht van [hun] betalingsbalans in haar geheel te verzekeren en het vertrouwen in [hun] valuta te handhaven, waarbij zij zorg dragen voor een hoge graad van werkgelegenheid en voor een stabiel prijspeil". Daardoor zou de financiële stabiliteit van de Lid-Staten in gevaar worden gebracht, terwijl artikel 6, lid 2, van het Verdrag de instellingen opdraagt zulks te voorkomen.

De *Commissie* beschrijft eerst de situatie in de Lid-Staten wat betreft de vaststelling van maximum detailhandelsprijzen voor verschillende landbouwprodukten en wijst er op dat elke Lid-Staat, met uitzondering van de Bondsrepubliek Duitsland voor een of meer produkten tot een dergelijke vaststelling is overgegaan.

De Commissie diende in 1968 een voorstel in bij de Raad voor een verordening betreffende de melksector, die ten doel had, de bevoegdheid van de Lid-Staten om voor dit produkt maximum detailhandelsprijzen vast te stellen, te beperken. Dit voorstel haalde het niet, omdat de nationale delegaties eenstemmig betoogden, dat de regelingsbevoegdheid op dit gebied alleen tot de Lid-Staten behoorde.

2. Eerste en tweede vraag

Verzoeksters in het hoofdgeding betogen dat deze vragen praktisch gelijk zijn aan die welke het Hof heeft moeten beantwoorden in het arrest van 23 januari 1975, zaak 31-74 (Galli, Jurispr. 1975, blz. 47). Voorts is het prijsstelsel, ingevoerd bij verordening nr. 1009/67 voor suiker, volkomen gelijk aan het in verordening nr. 120/67 van de Raad van 13 juni 1967 (PB blz. 2269) voor granen uitgewerkte systeem, waarom het ging in de zaak 31-74. Daarom gelden de overwegingen van het arrest Galli ook in het onderhavige geval.

- Verordening nr. 1009/67 heeft in het bijzonder ten doel een gemeenschappelijke ordening der markten, nauwkeuriger gezegd „een markt voor suiker" tot stand te brengen (vierde overweging);
- Dit doel brengt de opheffing mee „van alle aan de binnengrenzen van de Gemeenschap voor het vrije verkeer van de betrokken produkten bestaande belemmeringen" (achtste overweging);
- De verordening voert een prijsregeling in waardoor prijsschommelingen mogelijk zijn maar waardoor toch wordt gegarandeerd dat de prijzen niet lager worden dan de interventieprijs;
- Volgens de artikelen 21 en 39 voorziet zij in mechanismen, waardoor de Gemeenschap en de Lid-Staten het hoofd kunnen bieden aan elke eventuele verstoring.

Het Italiaanse prijsstelsel is duidelijk onverenigbaar met een aldus opgezette rechtsorde. Met name moet de markt in de geest van verordening nr. 1009/67 dank zij een vrije vraag en aanbod de vorming van prijzen boven de interventieprijs mogelijk maken. Het vaststellen van maximumprijzen, waarbij voor overtreding zware sancties dreigen, staat een dergelijke ontwikkeling en dus ook het functioneren van genoemde verordening in de weg. De situatie is des te ernstiger omdat de Italiaanse suikerproduktie bij lange na niet het quotum haalt dat haar is toegewezen, zodat de garantie van de interventieprijs voor deze produktie in haar geheel geldt.

De nationale maatregelen die hier in het geding zijn leggen nog meer beperkingen op dan die waarom het ging in de zaak Galli en die althans, zij het op voorwaarde van voorafgaande goedkeuring, een wijziging mogelijk maakten van de door de ondernemingen zelf vastgestelde en aan de administratie doorgegeven schaalprijzen. In casu heeft het CIP eigenmachtig praktisch vaste prijzen vastgesteld, want het is nu voor de Italiaanse producenten economisch gezien onmogelijk om onder deze prijzen te verkopen. Deze zijn veel lager gehouden dan de marktprijzen die toentertijd zowel in de Gemeenschap als op de wereldmarkt golden, waardoor een ernstige belemmering is ontstaan voor de invoer.

Door niet alleen maximum detailhandelsprijzen maar ook de handelsmarges vast te stellen („maximumvergoeding voor verpakking"; „maximumvergoedingen voor de distributie") hebben de litigieuze besluiten ook de produktieprijzen vastgelegd, hetgeen volgens het arrest Galli verboden is. Maar zelfs afgezien hiervan werkt de vaststelling van detailhandelsprijzen noodzakelijkerwijze door in de produktieprijzen en is bijgevolg onverenigbaar met de Gemeenschapsregeling.

De betrokken besluiten kunnen evenmin hun grondslag vinden in artikel 103 van het Verdrag, zoals volgt uit de twaalfde overweging van het arrest Galli. Zodra een gemeenschappelijke marktordening is ingesteld, is de enige met het Gemeenschapsrecht verenigbare mogelijkheid om het hoofd te bieden aan problemen die zich eventueel in de betrokken sector voordoen, gebruik te maken van de mechanismen welke in genoemde marktordening zijn voorzien.

De *Italiaanse Regering* meent, dat men uit het arrest Galli niet kan afleiden –

en het is ook niet juist — dat de Lid-Staten de bevoegdheid hebben verloren om eenzijdig maximum detailhandelsprijzen vast te stellen. De nationale regeling in de zaak Galli had ten doel een prijzenstop voor het produktie- en groothandelsstadium, terwijl het in het onderhavige geval gaat om een regeling betreffende de prijzen in het detailhandels- en consumptiestadium, voor welke stadia in het arrest Galli het beginsel werd gehuldigd van handhaving van de bevoegdheid der Lid-Staten „om passende maatregelen inzake de prijsvorming te nemen".

De gemeenschappelijke ordening der suikermarkten onderscheidt zich niet wezenlijk van die der graanmarkten die in het arrest Galli in het geding was. Met name betreft de hierbij ingestelde prijsregeling ook slechts het produktie- en groothandelsstadium; het hoofddoel ervan is eveneens om de producenten „de noodzakelijke waarborgen op het gebied van de werkgelegenheid en de levensstandaard te blijven verzekeren" (tweede overweging van de considerans bij verordening nr. 1009/67).

Een nationale prijsregeling voor het detailhandels- en consumptiestadium is dus slechts onverenigbaar met verordening nr. 1009/67 indien zij indirect doorwerkt in de daarin bepaalde prijzen, bij voorbeeld door een maximum detailhandelsprijs vast te stellen die lager is dan de interventieprijs of, meer in het algemeen, door een maximumprijs onder zodanige voorwaarden vast te stellen dat hierdoor invloed wordt uitgeoefend op de Gemeenschapsprijzen. Dit is in casu niet het geval, daar de bij besluit nr. 28/1974 van het CIP vastgestelde maximumprijs uitgaat van een prijs franco fabriek die aanzienlijk boven de communautaire drempelprijs en dus boven de richtprijs en de interventieprijs ligt.

De *Britse Regering* stelt een gedetailleerd onderzoek in naar de arresten van het Hof inzake de al dan niet verenigbaarheid met het Gemeenschapsrecht van nationale interventies in de prijsvorming van produkten die onder een gemeenschappelijke marktordening vallen. Uit al deze arresten kan met name het volgende worden opgemaakt:

— In de eerste plaats dient de draagwijdte en de doelstelling van de betrokken Gemeenschapsverordening te worden bezien met het oog op de bepalingen van het Verdrag, met name de artikelen 38 tot en met 40.
— Het schijnt dat volgens het Hof zowel de gevolgen als de doeleinden van de nationale regeling in een bepaald geval verenigbaar moeten zijn met de communautaire oogmerken.

Een nationale maatregel tot vaststelling van maximum verkoopprijzen zou zeer wel kunnen overeenkomen met de doelstellingen van verordening nr. 1009/67, namelijk dat een stabiele markt wordt verwezenlijkt en aan de producenten een zekere werkgelegenheid en een redelijke levensstandaard wordt gegarandeerd, met vermijding van overproduktie. Deze verordening verzet zich alleen ertegen dat dergelijke prijzen worden vastgesteld op een niveau dat tot doel of tot gevolg heeft de verwezenlijking van deze doelstellingen te belemmeren.

Volgens de *Commissie* geldt het beginsel uit het arrest Galli dat de Lid-Staten niet meer eenzijdig kunnen ingrijpen in het prijsvormingsmechanisme zoals dit uit de gemeenschappelijke ordening der markten in granen en oliën en vetten voortvloeit eveneens voor suiker. Dit volgt uit de aard en de functie van de prijsregeling van verordening nr. 1009/67, waarin een volledige liberalisering van het intracommunautaire handelsverkeer en bijgevolg een regeling an het extracommunautaire handelsverkeer wordt beoogd.

In het arrest Galli werd daarentegen aangenomen dat nationale prijsmaatregelen in het detailhandels- en consumptiestadium verenigbaar zijn met het Gemeenschapsrecht, „mits deze maatregelen de doelstellingen of de werking van de betrokken gemeenschappelijke marktordening niet in gevaar brengen". Om na te

gaan of dit in de onderhavige zaak het geval is dienen van de door het CIP vastgestelde maximum detailhandelsprijzen te worden afgetrokken alle elementen die tussen het moment waarop het produkt de fabriek heeft verlaten en dat waarop het aan de consument is verkocht op de kostprijs van het produkt hebben gedrukt (verhandelingskosten, rechten en heffingen, transportkosten, enz.). De Commissie gaat hiertoe over in bij haar memories gevoegde overzichten. Uit de berekening blijkt het volgende:

— De op grond van de bij besluit *nr. 9/74* vastgestelde prijzen berekende prijs franco fabriek was hoger dan de richtprijs, gelijk aan de afgeleide interventieprijs en lager dan de drempelprijs. Daar het besluit aldus detailhandelsprijzen op grond van een met de afgeleide interventieprijs gelijkstaande prijs franco fabriek vaststelde, was het onverenigbaar met de doelstellingen en de werking van de gemeenschappelijke ordening der suikermarkten. Immers, in het kader van de Gemeenschapsregeling konden de suikerprijzen op de interne markt stijgen tot aan de drempelprijs (waarboven, met regulerende werking op de prijzen, hetzij suiker uit derde landen moest worden ingevoerd, hetzij de Gemeenschapsmaatregelen, voorzien om het hoofd te bieden aan een schaarstetoestand, in werking moesten treden).

— De op grond van de bij besluit *nr. 28/74* vastgestelde prijzen berekende prijs franco fabriek was daarentegen hoger dan de door de Gemeenschap betaalde drempelprijs en dus a fortiori hoger dan de interventieprijs en de richtprijs. Dit besluit bracht dus noch de doelstellingen, noch de werking van de gemeenschappelijke ordening in gevaar.

Men kan zich evenwel afvragen of het arrest Galli, afgezien van deze overwegingen, niet neerkomt op de ontkenning van elke bevoegdheid van de Lid-Staten tot vaststelling van de landbouwprijzen. Een dergelijke conclusie zou echter voorbarig zijn, daar de Gemeenschap op dit terrein nooit uitsluitende bevoegdheid heeft opgeëist, waarvan de uitoefening ernstige consequenties op politiek en economisch gebied zou meebrengen.

3. Derde vraag

De hierboven sub *2* weergegeven opmerkingen van *verzoeksters in het hoofdgeding,* dienen geheel of gedeeltelijk ook ter beantwoording van de derde vraag. Verzoeksters merken met name op dat deze opmerkingen tot de conclusie leiden dat „de noodzaak de economie te beschermen tegen speculaties en de vereiste voorziening te garanderen" de betrokken maatregelen niet kunnen rechtvaardigen.

De *Italiaanse Regering* merkt op dat de vraag uiteenvalt in twee sub-vragen, namelijk a) of een nationale regeling zoals de onderhavige ipso facto onverenigbaar is met de Gemeenschapsbepalingen op het gebied van het vrije verkeer van goederen en b) zo ja, of een dergelijke regeling bij wijze van uitzondering kan worden gerechtvaardigd door „de noodzaak om de economie tegen speculaties te beschermen en de vereiste voorziening te garanderen bij de radicale wijziging van de omstandigheden waarop de Gemeenschapsregeling berust".

Het antwoord op de eerste sub-vraag luidt ontkennend. Een dergelijke onverenigbaarheid kan slechts voortvloeien uit bijzondere omstandigheden in een bepaald geval; zij bestaat bij voorbeeld wanneer de maximumprijs beneden de drempelprijs wordt vastgesteld. Dit is in casu niet het geval.

Om de tweede vraag te beantwoorden en de verenigbaarheid van de betrokken regeling met het Verdrag aan te tonen behoeft geenszins een beroep te worden gedaan op overwegingen zoals door de nationale rechter geuit, noch trouwens op artikel 103 van het Verdrag (vgl. de tweede vraag).

Indien de nationale rechter — zoals de formulering van zijn derde vraag zou

kunnen doen vermoeden — van mening mocht zijn dat genoemde regeling is vastgesteld om te voorzien in vermeende gebreken van de Gemeenschapsregeling, dan is hij van een verkeerde veronderstelling uitgegaan. De door de Italiaanse autoriteiten vastgestelde maximumprijzen houden juist rekening met het bestaan van communautaire prijzen voor het produktie- en groothandelsstadium, en vullen deze om zo te zeggen aan voor het detailhandels- en consumptiestadium, waarop de Gemeenschapsregeling geen betrekking heeft.

De *Britse Regering* leidt uit 's Hofs rechtspraak af dat een nationale regeling die de prijzen beïnvloedt geenszins ipso facto onder het verbod van maatregelen van gelijke werking als een kwantitatieve beperking valt, of het nu om landbouwprodukten gaat of niet. In elk afzonderlijk geval dienen de draagwijdte, de werking en het doel van de betrokken regeling te worden bezien.

De bepalingen van artikel 30 van het Verdrag kennen een aantal uitzonderingen, ook buiten de in artikel 36 genoemde. Zo kan een ingrijpen in het proces van de prijsvorming veelvuldig een element van de in artikel 103 bedoelde conjunctuurpolitiek vormen. Al kan dit laatste artikel wellicht geen uitzondering vormen op de bijzondere bepalingen van de gemeenschappelijke marktordeningen, het is toch van toepassing op het algemene door het beginsel van artikel 30 beheerste gebied.

Enkele tussen de Gemeenschap en derde landen gesloten akkoorden bevatten een analoog verbod als artikel 30 van het Verdrag. De Gemeenschap heeft echter nooit de stelling aanvaard dat de in het kader van een gemeenschappelijke marktordening ingevoerde prijsregelingen gelijke werking hebben als kwantitatieve invoerbeperkingen.

De *Commissie* geeft een soortgelijke mening, zonder zich echter op concrete wijze uit te spreken over de verenigbaarheid van de litigieuze regeling met het Gemeenschapsrecht.

Een nationale maatregel als de onderhavige staat slechts gelijk met een kwantitatieve beperking indien zij — hoewel zij formeel zonder onderscheid zowel op nationale als op geïmporteerde produkten van toepassing lijkt te zijn — zo is opgezet dat zij een belemmering vormt voor de importen die bij ontbreken van de maatregel mogelijk waren geweest, terwijl de verkoop van nationale produkten niet in dezelfde mate wordt benadeeld. Dit is bij voorbeeld het geval wanneer de vastgestelde prijs lager is dan die waarvoor het geïmporteerde produkt zou kunnen worden afgezet doordat het nationale gezag, wat de geïmporteerde produkten betreft, geen rekening heeft gehouden met de eventueel verschillende handelsmarges of met de aan de importen verbonden kosten. Het is overigens mogelijk dat een nationale maatregel die aanvankelijk niet het vrije verkeer van goederen in gevaar kon brengen, dit later wel kan doen. Dit kan bij voorbeeld gebeuren wanneer de maatregel het onmogelijkt maakt de prijs van het ingevoerde produkt te verhogen in overeenstemming met de verhoging van de produktiekosten die eventueel in de producerende Lid-Staten heeft plaatsgevonden. Dan zijn de bepalingen van richtlijn nr. 70/50/EEG van de Commissie van 22 december 1969 (PB L 13 van 19. 1. 1970, blz. 29) van toepassing. Het staat dus aan de nationale rechter de in de besluiten van het CIP vastgestelde prijzen te vergelijken met de verhoogde prijzen op de markten van de andere Lid-Staten.

Overwegende dat het Hof in de zaak 65-75 (Tasca) de Italiaanse Regering heeft verzocht om vóór de mondelinge behandeling schriftelijk te antwoorden op vier vragen, waarvan de vierde tegelijkertijd tot de Commissie werd gericht;

dat de gegeven antwoorden, die eveneens aan verzoeksters in het hoofdgeding in de onderhavige zaken zijn doorgegeven, kunnen worden samengevat als volgt:

1. De eerste twee vragen van het Hof

Deze vragen luidden als volgt:

Wat moet worden verstaan onder „verkoop en detail" in de zin van besluit nr. 28/1974 van het CIP? In het bijzonder: zijn de bij dit besluit vastgestelde prijzen alleen van toepassing op de verkoop van de detaillist aan de eindverbruiker of ook op andere transacties (en zo ja: welke)?

Kan de verkoop van een grote hoeveelheid suiker b.v. 25 000 kg griessuiker) eveneens een verkoop en detail vormen in de zin van het besluit?

De *Italiaanse Regering* zet uiteen dat de bij besluit nr. 28/1974 vastgestelde prijzen alleen van toepassing zijn op verkopen waarin de rechtstreekse koper de eindverbruiker is. Als verkoop en gros moet worden beschouwd de verkoop aan andere handelaren, grossiers, detaillisten, beroepsgebruikers of andere grote gebruikers.

De hoeveelheid produkten die onder een bepaalde transactie valt heeft geen enkel belang voor het onderscheid tussen „verkoop en detail" en verkoop en gros. Zo kan eventueel zelfs een transactie over 25 000 kg griessuiker een „verkoop en detail" vormen.

2. De derde vraag van het Hof

Met deze vraag werd de Italiaanse Regering verzocht een meer gedetailleerde motivering te geven ... van haar stelling dat de besluiten nrs. 28/1974 en 39/1974 van het CIP geen betrekking hebben op het produktie- en groothandelsstadium, terwijl besluit nr. 39/1974 als componenten van de maximum detailhandelsprijzen elementen noemt — en daarvan het bedrag vaststelt — als de maximumprijs franco fabriek, maximumprijs franco groothandelsdepot en maximumvergoeding voor de distributie in groot- en detailhandel.

De *Italiaanse Regering* antwoordt dat besluit nr. 39/1974 luidens zijn eerste overweging werd vastgesteld „gezien de noodzaak om de samenstelling van de prijs van suiker, bedoeld bij besluit ... nr. 29/1974 aan te geven". Het bevatte dus noch de vaststelling van maximum detailhandelsprijzen noch a fortiori de vaststelling van de prijs franco fabriek of van de prijs franco groothandelsdepot maar beperkt zich tot het opsommen van deze elementen — alsmede van de maximumvergoeding tot dekking van de distributiekosten — als componenten van genoemde maximumprijzen.

Door de termen „maximumprijs franco fabriek". „maximumprijs franco groothandelsdepot" en „maximumvergoeding voor de distributie in groot- en detailhandel" te gebruiken, had men zich in besluit nr. 39/1974 op onjuiste wijze uitgedrukt. Het ging daar immers om kostenfactoren waarmee rekening moest worden gehouden voor de vaststelling van de maximum detailhandelsprijzen, maar die niet dwingend werden opgelegd.

In bijlage bij haar antwoord produceert de Italiaanse Regering een overzicht van de bij besluit nr. 28/1974 vastgestelde detailhandelsprijzen. Dit overzicht bevestigt de voorafgaande uiteenzettingen en toont aan dat het CIP een heel wat hogere prijs franco fabriek in aanmerking heeft genomen dan de destijds geldende drempelprijs.

3. De vierde vraag van het Hof

Met deze vraag werden de Italiaanse Regering en de Commissie verzocht:

meer gedetailleerd uiteen te zetten ... onder welke voorwaarden naar hun mening een nationale prijsregeling van de onderhavige soort

1. de prijsvorming als voorzien in het kader van de gemeenschappelijke ordening der suikermarkten kan wijzigen;
2. meer in het algemeen de doelstellingen of de werking van deze gemeenschappelijke ordening in gevaar kan brengen.

Terwijl de *Italiaanse Regering* ten deze geen standpunt heeft ingenomen, heeft de *Commissie* de volgende opmerkingen gemaakt, waarbij zij erop wees, dat hiermee niet de vraag van de verenigbaarheid van de betrokken maatregelen met artikel 30 van het Verdrag werd behandeld.

De gemeenschappelijke ordening der suikermarkten is opgebouwd rond drie basisprijzen, te weten de richtprijs, de drempelprijs en de interventieprijs. De richtprijs is een „politieke", dat wil zeggen gewenste, maar niet opgelegde prijs. Om deze prijs op de gemeenschappelijke markt te verwezenlijken heeft de Gemeenschap een reeks indirecte middelen te baat genomen: publikatie van de vastgestelde richtprijs, heffingen bij import, interventies op de binnenlandse markt en restituties bij export.

Vóór het arrest Galli was het standpunt van de Commissie inzake eenzijdig door bepaalde Lid-Staten genomen maatregelen op het gebied van de landbouwprijzen als volgt:

— Ten aanzien van de produktie- en groothandelsprijzen konden de Lid-Staten slechts maximum verkoopprijzen vaststellen voorzover daardoor niet de werking van de mechanismen van de gemeenschappelijke marktordening werd geschaad, of althans werd gehinderd of bemoeilijkt. Zo was vaststelling van een maximum verkoopprijs onder de interventieprijs ongeoorloofd, want zij verhinderde rechtstreeks de verwezenlijking van een door het Gemeenschapsrecht gegarandeerd prijspeil. Eveneens was ongeoorloofd dat de prijzen onder de richtprijs waren vastgesteld, omdat in een dergelijk geval de nationale maatregel de verwezenlijking van de richtprijs belemmerde. Indien ten slotte de maximum verkoopprijzen boven de richtprijs werden bepaald, moest van geval tot geval worden onderzocht of de nationale maatregel al dan niet een belemmering voor de verwezenlijking van deze prijs vormde.

— De Lid-Staten hadden de bevoegdheid behouden om de detailhandelsprijzen vast te stellen voor zover de in het kader van de betrokken gemeenschappelijke ordening vastgestelde Gemeenschapsbepalingen zich niet daartegen verzetten.
Toch kan het toepassingsgebied van de gemeenschappelijke marktordeningen ook worden uitgebreid tot het consumptiestadium, zoals volgt uit artikel 39, lid 1, sub e, van het Verdrag, volgens hetwelk het gemeenschappelijk landbouwbeleid onder meer ten doel heeft „redelijke prijzen bij de levering aan verbruikers te verzekeren.".
Voor de vraag of een door een Lid-Staat vastgestelde maximum detailhandelsprijs verenigbaar is met de communautaire prijzen, dient te worden onderzocht van welk prijsniveau franco fabriek, gelet op de gemiddelde winstmarges van de tussenhandel, bij genoemde maximumprijs wordt uitgegaan.

Het arrest Galli leidt de Commissie, meer in het bijzonder voor de onderhavige zaken, tot de volgende overwegingen:

— Het aan het Hof voorgelegde geval heeft een specifiek karakter doordat van alle landbouwprodukten bij suiker het meest duidelijk het verband blijkt tussen de verkoopprijzen in het stadium van de produktie en de groothandel enerzijds, en de verkoopprijzen in het stadium van de detailhandel en de consumptie anderzijds. De betrokken besluiten van het CIP tonen aan dat het in Italië bij suiker mogelijk is „zonder onderscheid de prijzen te controleren door het ene of het andere stadium te regelen".

— Al stelde de Commissie in haar schriftelijke opmerkingen dat de bij besluit nr. 28/1974 vastgestelde detailhandelsprijs, doordat hierbij werd uitgegaan van een hogere prijs franco fabriek dan de communautaire drempelprijs, de doelstellingen en de werking van de gemeenschappelijke or-

dening der suikermarkten niet in gevaar bracht, is zij zich bewust van het feit dat dit standpunt kritiek kon oproepen. In de eerste plaats mist het onderscheid tussen de produktie en de groothandel enerzijds en de detailhandel anderzijds immers nauwkeurigheid. Voorts kan de door de Commissie gekozen methode om de verenigbaarheid van de litigieuze prijzen met de Gemeenschapsregeling vast te stellen, bij welke methode wordt uitgegaan van de prijs franco fabriek, aanleiding geven tot het verwijt dat zij in strijd is met het arrest Galli.

Overwegende dat tijdens de mondelinge behandeling van 16 december 1975, verzoeksters in het hoofdgeding, ten deze vertegenwoordigd door M. de Andrè, A. Sorrentino en S. Giannini, advocaten te Rome, de Britse Regering, ten deze vertegenwoordigd door G. Slynn, Q. C., als gemachtigde van de Treasury Solicitor, de Italiaanse Regering, ten deze vertegenwoordigd door I. M. Braguglia, vice-avvocato dello Stato, de Commissie, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur C. Maestripieri, en de Raad, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur M. C. Giorgi de tijdens de schriftelijke behandeling gebezigde argumenten nader hebben toegelicht;

dat de bij deze gelegenheid naar voren gebrachte nieuwe gegevens kunnen worden samengevat als volgt;

Verzoeksters in het hoofdgeding betogen dat in tegenstelling tot wat de Italiaanse Regering beweert, de betrokken besluiten niet alleen de detailhandelsprijzen bepalen, maar ook de maximum produktieprijzen. Het is niet aannemelijk dat het CIP, die de plicht heeft prijzen vast te stellen, de componenten van de detailhandelsprijs, met inbegrip van de maximum prijs franco fabriek, eenvoudig bij wijze van informatie heeft aangegeven. De stelling van de Italiaanse Regering is trouwens in strijd met de uitleg die door de Italiaanse rechtspraak aan de besluiten is gegeven.

De *Italiaanse Regering* betoogt dat, indien verordening nr. 1009/67 ten doel heeft de werkgelegenheid en de levensstandaard van de suikerproducenten te garanderen, zulks wordt verwezenlijkt dank zij de vaststelling van de interventieprijs, die als enige van de communautaire prijzen bindend is en garandeert dat de producent nooit wordt gedwongen, met verlies te produceren. Anders gezegd, de verordening garandeert de producenten een minimumwinst, maar niet de maximumwinst die de producenten zouden kunnen maken indien zij vrij waren de detailhandelsprijzen te bepalen. Meer in het bijzonder als antwoord op de in de zaak 65-75 (Tasca) na de sluiting van de schriftelijke behandeling door het Hof gestelde vierde vraag, merkt de Italiaanse Regering op dat de vaststelling van maximum detailhandelsprijzen de doelstellingen en de werking van de gemeenschappelijke ordening slechts in gevaar brengt, indien zij zodanig wordt verricht dat de realisering van genoemde minimum winst wordt verhinderd of bemoeilijkt.

In tegenstelling tot wat de Commissie beweert, gaat de bij besluit nr. 9/1974 vastgestelde detailhandelsprijs uit van een hogere prijs franco fabriek dan de drempelprijs, zoals de Italiaanse Regering in detail uiteenzet.

Overwegende dat de Advocaat-Generaal ter terechtzitting van 21 januari 1976 conclusie heeft genomen;

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat het Tribunale amministrativo regionale del Lazio bij beschikkingen van 16 juni 1975, ingekomen ter griffie van het Hof op 8 augustus 1975, krachtens artikel 177, EEG-Verdrag drie vragen heeft gesteld inzake de uitlegging van artikel 30 van het Verdrag alsmede van de bepalingen van 's Raads verordening nr. 1009/67/EEG van 18 december 1967, houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector suiker (PB 308, blz. 1);

2 dat deze vragen zijn gerezen in gedingen waarin nietigverklaring wordt gevorderd van bepaalde in 1974 door het „Comitato Interministeriale dei Prezzi" vastgestelde besluiten, welke door verzoeksters in het hoofdgeding onverenigbaar met het Gemeenschapsrecht worden geacht;

3 dat het gaat om de besluiten nrs. 9/1974, 28/1974 en 39/1974 (Gazzetta Ufficiale, nr. 52 van 23. 2. 1974; nr. 171 van 2. 7. 1974, nr. 214 van 16. 8. 1974), waarvan de eerste twee achtereenvolgens maximum detailhandelsprijzen van zowel binnenlandse als buitenlandse suiker vaststelden, terwijl het derde de componenten aangaf waruit de bij besluit nr. 28/1974 vastgestelde maximumprijzen bestonden, zoals onder meer de „maximumprijs franco fabriek", de „maximumprijs franco groothandelsdepot" en de „maximumvergoeding voor de distributie in de groothandel en de detailhandel";

4 Overwegende dat de onderhavige zaken wegens verknochtheid voor gelijktijdige berechting kunnen worden gevoegd;

5 Overwegende dat tijdens de procedure voor het Hof een meningsverschil is ontstaan over de vraag of bij deze besluiten te zamen alleen bindende maximumprijzen zijn vastgesteld voor verkopen in de voorafgaande handelsfasen en met name de verkopen van de suikerproducenten;

6 dat, gezien dit geschil, dat niet door het Hof kan worden opgelost, en gelet op het feit dat de door de nationale rechter gestelde vragen geen onderscheid maken naar de verschillende handelsfasen, deze vragen moeten worden geacht in algemene zin betrekking te hebben op de vaststelling van maximumprijzen voor de verkoop van suiker, of het nu gaat om verkopen door producenten, importeurs, groothandelaars of detaillisten;

De eerste en de tweede vraag

7 Overwegende dat in de eerste twee vragen het Hof wordt verzocht om een uitspraak enerzijds „over de al dan niet uitsluitende bevoegdheid van de Europese Economische Gemeenschap om bindende regels te geven betreffende de suikerprijzen, en over de uitoefening van deze bevoegdheid" met name in verordening nr. 1009/67, en anderzijds „over de rechtmatigheid van eenzijdige handelingen van een Lid-Staat in de betrokken sector, gelijk de onderhavige maatregel die werd getroffen „in verband met een conjunctuurpolitiek en met artikel 103 van het Verdrag";

8 Overwegende dat verordening nr. 1009/67, vastgesteld in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, ten doel heeft een gemeenschappelijke marktordening in de zin van artikel 40 van het EEG-Verdrag tot stand te brengen; dat deze gemeenschappelijke marktordening, zoals in de considerans bij de verordening herhaaldelijk wordt beklemtoond, is gericht op de totstandbrenging van één markt in de sector suiker voor de gehele Gemeenschap, onder gemeenschappelijk beheer en berustend op een stelsel van gemeenschappelijke prijzen;

9 Overwegende dat, zoals het Hof, in zaak 31-74, arrest van 23 januari 1975, (Galli, Jurispr., blz. 47) reeds heeft aangegeven naar aanleiding van een nationale regeling waarbij de prijzen van andere produkten in het produktie- en groothandelsstadium werden geblokkeerd, „op de gebieden waarvoor een gemeenschappelijke marktordening geldt — a fortiori wanneer deze ordening uitgaat van een gemeenschappelijke prijsregeling — de Lid-Staten niet meer door eenzijdig vastgestelde nationale bepalingen kunnen ingrijpen in het prijsvormingsmechanisme zoals dit uit de gemeenschappelijke ordening voortvloeit", zodat „een nationale regeling die ertoe leidt dat door een prijzenstop ... de in het kader van de gemeenschappelijke marktordening voorziene prijsvorming wordt gewijzigd, onverenigbaar is" met het Gemeenschapsrecht;

10 dat in hetzelfde arrest wordt gepreciseerd dat de bepalingen van een communautaire landbouwverordening met een prijsregeling voor het produktie- en groothandelsstadium „de bevoegdheid der Lid-Staten om in het detailhandels- en consumptiestadium passende maatregelen inzake de prijsvorming te nemen, — onverminderd andere Verdragsbepalingen — onverlet laten, mits deze maatregelen de doelstellingen of de werking van de betrokken gemeenschappelijke marktordening niet in gevaar brengen";

11 dat deze overwegingen in verband met de verordeningen nrs. 120/67 en 136/67, houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen, respectievelijk oliën en vetten, eveneens gelden voor de uitlegging van verordening nr. 1009/67, houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector suiker, gezien de overeenkomst van de met name bij verordeningen nrs. 120/67 en 1009/67 ingevoerde onderscheidene prijsregelingen;

12 Overwegende dat ter zake van de verenigbaarheid van de prijsvaststelling door de nationale autoriteiten met het Gemeenschapsrecht geen scherp onderscheid tussen maximum detailhandelsprijzen en maximumprijzen in voorafgaande handelsfasen is te maken, omdat enerzijds een prijsregeling in het stadium van de verkoop aan de eindverbruiker kan terugwerken in de prijsvorming in genoemde vorige fasen, en anderzijds de prijzen, voorzien in de Gemeenschapsregeling voor suiker, geen prijzen zijn die gelden voor bepaalde verkopen aan handelaars, gebruikers of verbruikers;

13 dat evenwel moet worden vastgesteld dat in feite een nationale regeling voor landbouwprijzen, welke op dezelfde handelsfasen betrekking heeft als de regeling van Gemeenschapsprijzen, met deze laatste regeling allicht eerder in strijd zal komen dan een regeling die uitsluitend op andere fasen van toepassing is;

14 dat derhalve dient te worden geconcludeerd dat de eenzijdige vaststelling door een Lid-Staat van maximum verkoopprijzen voor suiker, ongeacht de betrokken handelsfase, onverenigbaar is met verordening nr. 1009/67, zodra zij de doelstellingen en de werking van deze ordening en met name van haar prijsregeling in gevaar brengt;

15 Overwegende dat, ten einde de nationale rechter aan te geven in welke omstandigheden een dergelijke onverenigbaarheid zich zou kunnen voordoen, deze regeling nader moet worden beschouwd;

16 Overwegende dat luidens artikel 2, lid 1, van verordening nr. 1009/67 „voor het gebied van de Gemeenschap met het grootste overschot" — te weten enkele departementen in Noord-Frankrijk — „jaarlijks een richtprijs [wordt] vastgesteld voor witte suiker ... af fabriek ...";

17 dat krachtens artikel 3, leden 1 en 2, dezer verordening voor genoemd gebied „jaarlijks een interventieprijs [wordt] vastgesteld voor witte suiker", terwijl „voor andere gebieden afgeleide interventieprijzen [worden] vastgesteld, rekening houdend met de regionale prijsverschillen voor suiker ...";

18 dat ingevolge artikel 9, lid 1, van verordening nr. 1009/67, „de door de Lid-Staten ... aangewezen interventiebureaus ... verplicht zijn ... de suiker die hun wordt aangeboden, te kopen", en wel „tegen de interventieprijs die geldt voor het gebied waar de suiker zich op het ogenblik van de aankoop bevindt", terwijl artikel 10 bepaalt dat zij in beginsel „suiker op de interne markt slechts mogen verkopen tegen prijzen die hoger zijn dan de interventieprijs";

19 dat volgens de bepalingen van artikel 4, leden 1 en 2, juncto artikel 5, lid 1, van de verordening „jaarlijks voor ieder produktiegebied van bietsuiker ... een minimumprijs voor suikerbieten [wordt vastgesteld] ... met inachtneming van de in het betrokken gebied geldende interventieprijs voor witte suiker", waarbij „de suikerfabrikanten verplicht [zijn] bij de aankoop van suikerbieten die tot suiker verwerkt worden ten minste [deze] minimumprijs te betalen";

20 Overwegende dat gedurende de betrokken periode de afgeleide interventieprijs voor Italië boven het peil van de richtprijs werd vastgesteld, zodat bij het onderzoek van de door de nationale rechter gestelde vraag slechts met die situatie rekening behoeft te worden gehouden;

21 Overwegende dat in dit geval de Gemeenschapsregeling beoogt zoveel mogelijk te garanderen dat de suikerproducenten bij hun afzet binnen het gebied waarvoor een dergelijke afgeleide interventieprijs werd vastgesteld, een prijs af fabriek kunnen bereiken die minstens gelijk is aan die interventieprijs; dat immers anders de producenten wellicht geen kans zouden zien aan de bietentelers de minimumprijs te betalen die hun in de Gemeenschapsregeling wordt gewaarborgd;

22 dat mitsdien een Lid-Staat, waarvoor de interventieprijs werd vastgesteld boven het peil van de richtprijs, de doelstellingen en de werking van de suikermarkten in gevaar brengt met een zodanige reglementering van de prijzen dat direct of indirect wordt belemmerd dat de suikerproducenten een prijs af fabriek krijgen die minstens gelijk is aan genoemde interventieprijs;

23 dat zich een dergelijke indirecte belemmering voordoet wanneer de betrokken Lid-Staat, zonder de prijzen in het produktiestadium te regelen, voor het groothandels- of detailhandelsstadium maximum verkoopprijzen op een zò laag peil vaststelt, dat het de producent praktisch niet mogelijk is tegen de interventieprijs te verkopen, daar hij dan de aan genoemde maximumprijzen gebonden grossiers of detaillisten zou dwingen met verlies te verkopen;

24 Overwegende dat het in elk afzonderlijk geval aan de nationale rechter staat om met name in het licht van het vorenoverwogene uit te maken of de maximumprijzen die aan zijn oordeel worden onderworpen al dan niet gevolgen hebben waardoor zij onverenigbaar worden met de Gemeenschapsbepalingen op het gebied van suiker;

25 Overwegende dat, voor zover een eenzijdig door een Lid-Staat vastgestelde maximumprijs onverenigbaar zou zijn met de landbouwbepalingen van de Gemeenschap, de betrokken staat zich ter rechtvaardiging van deze vaststelling niet kan beroepen op de bepalingen van artikel 103 van het Verdrag betreffende de conjunctuurpolitiek, zulks te minder daar verordening nr. 1009/67 een ordeningskader bevat van zodanige opzet dat de Gemeenschap en de Lid-Staten aan allerlei verstoringen het hoofd kunnen bieden;

26 dat ten deze in de eerste plaats zij opgemerkt dat de levering van landbouwprodukten aan de verbruikers tegen redelijke prijzen tot de in artikel 39, lid 1, van het Verdrag genoemde doelstellingen behoort;

27 dat artikel 21, lid 1, van verordening nr. 1009/67 de Raad machtigt alle passende maatregelen te nemen ingeval de markt van de Gemeenschap als gevolg van invoer of uitvoer verstoringen ondergaat of dreigt te ondergaan;

28 dat lid 2 van dit artikel nauwkeurig de modaliteiten van een gemeenschappelijk optreden aangeeft, waaraan in bovengenoemd geval de Raad, de Commissie en de Lid-Staten deelnemen;

29 dat naast de in de verordening aan de Raad en de Commissie voorbehouden bevoegdheden, de Commissie krachtens het Verdrag zelf belast is met een algemene taak van toezicht en initiatief;

30 dat in dit verband voorts dient te worden gewezen op de functie van permanent overleg die in het kader van het beheer van de betrokken marktsector wordt uitgeoefend door het in artikel 39 der verordening ingestelde „Comité van beheer";

dat naast de hem specifiek toebedeelde taken het Comité van beheer luidens artikel 41 van de verordening elk ander vraagstuk kan onderzoeken dat door zijn voorzitter, hetzij op diens initiatief, hetzij op verzoek van de vertegenwoordiger van een Lid-Staat, aan de orde wordt gesteld;

31 dat aldus blijkt dat het ordeningskader van verordening nr. 1009/67 elke Lid-Staat de mogelijkheid biedt om in samenwerking met de Gemeenschapsinstellingen op zeer korte termijn passende initiatieven te nemen, wanneer de bij de verordening ingestelde prijsmechanismen normaal werkend niet bij machte zijn ongewenste tendensen in de ontwikkeling der prijzen op zijn nationaal grondgebied tegen te gaan;

De derde vraag

32 Overwegende dat de derde vraag in hoofdzaak inhoudt of nationale maatregelen als de onderhavige verenigbaar zijn met het in artikel 30 van het Verdrag genoemde verbod van maatregelen van gelijke werking als een kwantitatieve beperking, wanneer genoemde maatregelen gerechtvaardigd zijn „door de noodzaak de economie tegen speculaties te beschermen en de vereiste voorziening te garanderen in verband met de radicale wijziging van de omstandigheden waarop de communautaire regeling berust, als gevolg van de deficitaire produktie in de Gemeenschap en de verdubbeling van de wereldmarktprijs van het produkt";

33 Overwegende dat artikel 30 van het Verdrag in het handelsverkeer tussen de Lid-Staten elke maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking verbiedt, welk verbod met betrekking tot de suikermarkt wordt herhaald in artikel 35 van verordening nr. 1009/67;

34 dat het voor dit verbod voldoende is dat de betrokken maatregelen al dan niet rechtstreeks, daadwerkelijk of potentieel de importen tussen Lid-Staten kunnen belemmeren;

35 dat een zonder onderscheid op nationale en geïmporteerde produkten toepasselijke maximumprijs weliswaar op zichzelf geen maatregel van gelijke wer-

king als een kwantitatieve beperking vormt, doch een dergelijke werking wel kan krijgen bij vaststelling op een zodanig peil dat de afzet van de geïmporteerde produkten hetzij onmogelijk, hetzij moeilijker wordt dan die van nationale produkten;

36 dat een maximumprijs, althans voor zover deze van toepassing is op geïmporteerde produkten, derhalve een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking vormt, met name wanneer die prijs op een zò laag peil wordt vastgesteld dat — gezien de algemene situatie van geïmporteerde produkten in vergelijking met die van nationale produkten — handelaren die het produkt in de betrokken Lid-Staat wensen in te voeren, dit slechts met verlies zouden kunnen doen;

37 Overwegende dat het aan de nationale rechter staat te beslissen of dit in casu het geval is;

38 Overwegende dat om de redenen, vermeld in het antwoord op de eerste en de tweede vraag, de betrokken Lid-Staat zich ter rechtvaardiging van een maximum detailhandelsprijs met vorenomschreven werking niet kan beroepen op artikel 103 van het Verdrag noch op de noodzaak de economie tegen speculaties te beschermen, noch op een wijziging van de economische situatie in de suikersector;

Ten aanzien van de kosten

39 Overwegende dat de kosten, door de Commissie van de Europese Gemeenschappen alsmede door de Britse en Italiaanse regering wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen; dat de procedure ten aanzien van partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

HET HOF VAN JUSTITIE

uitspraak doende op de door het Tribunale amministrativo del Lazio bij beschikkingen van 16 juli 1975 gestelde vragen, verklaart voor recht:

1. **De eenzijdige vaststelling door een Lid-Staat van maximum verkoopprijzen voor suiker is ongeacht de betrokken handels-**

fase onverenigbaar met verordening nr. 1009/67 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector suiker, zodra zij de doelstellingen en de werking van deze ordening en met name van haar prijsregeling in gevaar brengt;

2. Een maximumprijs vormt, althans voor zover deze van toepassing is op geïmporteerde produkten, een maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking, met name wanneer die prijs op een zò laag peil wordt vastgesteld, dat — gezien de algemene situatie van geïmporteerde produkten in vergelijking met die van nationale produkten — handelaren die het betrokken produkt in de betrokken Lid-Staat wensen in te voeren, dit slechts met verlies zouden kunnen doen;

3. Voor zover een eenzijdig door een Lid-Staat vastgestelde maximumprijs onverenigbaar zou zijn met artikel 30 van het Verdrag of met de landbouwbepalingen van de Gemeenschap, kan de betrokken Lid-Staat zich ter rechtvaardiging van deze vaststelling niet beroepen op artikel 103 van het Verdrag, noch op de noodzaak de economie tegen speculaties te beschermen, noch op een wijziging van de economische situatie in de suikersector.

Lecourt Kutscher O'Keeffe

Donner Mertens de Wilmars Sørensen Mackenzie Stuart

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op zesentwintig februari negentienhonderdzesenzeventig.

De Griffier

A. Van Houtte

De President

R. Lecourt

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL G. REISCHL

(zie zaak 65-75, blz. 311)